

Святослав Ратушняк

ПРАВОЗНАВСТВО

підручник для 9 класу
закладів загальної середньої освіти

 БОГДАН

Від знання — до правомірної поведінки

Мета курсу:

Формування елементів правової культури, правових орієнтирів та правомірної поведінки.

Практичне значення:

Відповідь на запитання учня: «Навіщо тобі це потрібно?» — щоб захистити себе та поважати інших.

Навігаційна система підручника: 10 рубрик

Навіщо тобі
це потрібно?

Важливі
терміни і
поняття

Пригадайте

Мовою
документів

Цікаво знати

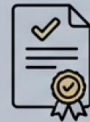
Працюємо і
обговорюємо
в парах

Працюємо і
обговорюємо
в групах

Досліджуємо
(інтерактивна
вправа)

Висновки

Завдання та
запитання

Кожен параграф розпочинається з рубрики «**Навіщо це тобі потрібно знати**». Це мотивує учнів до вивчення права через приклади з життя.

Навіщо тобі це потрібно?

Захистити себе:
Знати права, щоб уникати маніпуляцій.

Поважати інших:
Розуміти кордони для здорових стосунків.

Орієнтуватися у житті: Від покупки телефону до працевлаштування.

«Jus est ars boni et aequi» — Право є мистецтво добра і справедливості.

Це пояснює практичне значення кожної теми:
як знання законів допомагає у повсякденних ситуаціях, формує правову свідомість і громадянську позицію.

Терміни, на які натрапляємо в кожному параграфі

У кожному розділі є словничок термінів, пояснення яких подано простою та доступною мовою.

Право, гідність, справедливість, рівність, свобода, соціальні норми, норми моралі, релігійні норми, традиції і звичаї, Конституція України.

Право, норми права, функції права, джерела (форми) права, правовий звичай, релігійно-правові норми, корпоративні норми, нормативно-правовий акт, правовий прецедент, нормативний договір.

Нові поняття виділено кольором або шрифтом.
Наведено приклади застосування правничих термінів.

Норми права – загальнообов'язкові правила поведінки, що встановлюються та охороняються державою.

Інструментарій активного навчання

Ситуативні задачі

Реальні життєві
сценарії на початку
параграфів.

*Приклад: ДТП з
електросамокатом
(Дмитро та Оленка).*

Проектна діяльність

Творче застосування
права.

*Приклад: Створення
«Конституції класу»
або кампанія «STOP
булінг».*

Інтерактивні вправи

Робота в парах та
групах для
обговорення та
дискусій.

Інтерактивна вправа на початку параграфа

Е

Під час перерви учень 9-го класу Антон випадково поціливі м'ячем у телефон свого однокласника. Телефон випав у того з рук — і скло екрана розбилося на дрібні шматочки.

1. Чи регулюється ця ситуація нормами права?
2. Чи повинен Антон відшкодувати завдані збитки?
3. Що робити учневі, телефон якого розбився, в такій ситуації?
4. Розв'язати ситуацію і правильно відповісти на ці запитання ви зможете після опрацювання параграфа.

Кожен параграф починається із завдання для активізації мислення:

- «Висловіть свою думку»
- «Розв'яжіть проблему»
- «У чому суть твердження?»
- «Як би ви вчинили у цій ситуації?»

Це допомагає залучити учнів до обговорення ще до опрацювання теорії.

Зміст параграфів у підручнику подано зрозумілою мовою для кожного учня та учениці

1.3. Основні засади (принципи) права.

Термін «принцип» у перекладі з латинської означає «початок», «основа». Отже, засади чи принципи права — це керівні положення, фундамент, основа, те, на чому базуються норми права. Принципи права визначають, на яких цінностях воно будується в тій чи іншій державі, світі. Принципи права закріплені як у міжнародно-правових документах і мають обов'язковий характер, так і в законодавстві окремих держав.

Загальноновизначеними засадами права, без яких право не може функціонувати, є: гідність, справедливість, рівність, свобода.

Гідність означає, що кожна людина унікальна й цінна вже за фактом свого існування, незалежно від статі, віку, раси чи будь-яких інших ознак. Держава та суспільство мають поважати людину, не ганьбити її, не принижувати її честь.

Справедливість — це коли усі мають отримувати те, що їм належить по праву. Це одне з основних завдань права: захищати інтереси людей, захищати тих, чий права порушують, і карати порушників закону. Справедливість — це рівність перед законом.

- Інформація викладена доступно, коротко, логічно.
- Використано реальні приклади із суспільного життя.
- Ключові поняття пояснюються через життєві ситуації.

Візуалізація права

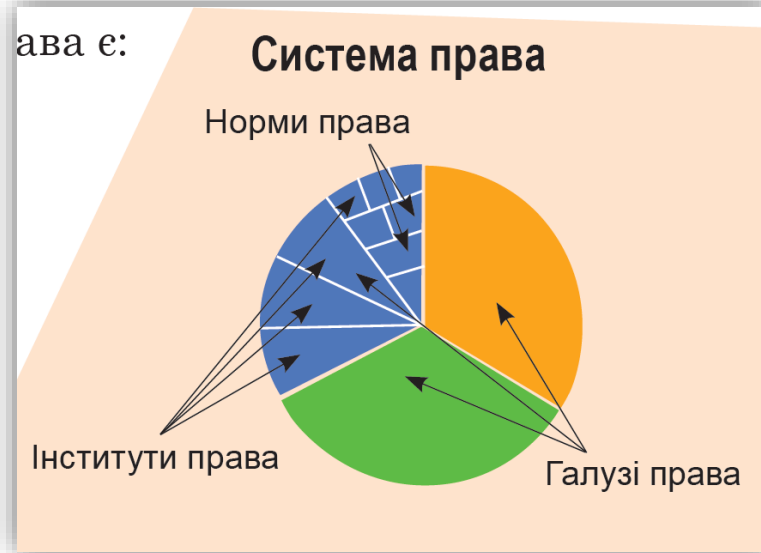
- **Фото** пам'яток та державних установ
- **Схеми:** Система права, Структура правовідносин
- **Таблиці:** Порівняльна характеристика норм

Опорні таблиці та схеми

Основними ознаками права є:

ава є:

- Конституція України
- Конституційні закони
- Кодифіковані закони (кодекси)
- Закони
- Підзаконні акти

Для кращого запам'ятовування подано:

- логічні схеми
- хронологічні таблиці
- порівняльні діаграми

QR-коди – інтерактивні завдання

Що таке правопорушення і які його ознаки

Юридичні ситуації

Тестові завдання

Кримінальний кодекс України

Закон України «Про повну загальну середню освіту»

Постанову КМУ «Про затвердження порядку призначення і виплати державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям»

У підручнику подано QR-коди для переходу на:

- онлайн-тести та тренажери;
- відео- та подкасти;
- додаткові матеріали з історії та права.

Забезпечують зв'язок з **електронним додатком** підручника.

Нормативна база курсу

Основний Закон:

- Конституція України

Кодекси:

- Цивільний, Сімейний, Кримінальний, Трудовий

Міжнародні акти:

- Загальна декларація прав людини
- Конвенція ООН про права дитини

Рубрика: «Мовою документів»

Робота з нормативно-правовими актами

Кримінальний кодекс України.

Стаття 22. Вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність.

Кримінальній відповідальності підлягають особи, яким до вчинення кримінального правопорушення виповнилося 16 років.

Особи, що вчинили кримінальні правопорушення у віці від 14 до 16 років, підлягають кримінальній відповідальності лише за умисне вбивство, посягання на життя державного чи громадського діяча, умисне тяжке тілесне ушкодження, жорстоке поводження з тваринами, диверсію, бандитизм, терористичний акт, крадіжку, грабіж, розбій, вимагання...

Кодекс України про адміністративні правопорушення.

Стаття 12. Вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність.

Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку.

Учні навчаються **аналізувати норми законів**, знаходити необхідні статті.

Вправи передбачають:

- роботу з Конституцією України;
- аналіз витягів із кодексів, законів, підзаконних актів;
- практичні кейси зі справ.

Практичні завдання для закріплення

E

2) Визначте структурні елементи правовідносин:

- а) Громадянка А. продала власний будинок громадянину Б.
- б) Бригаду малярів було найнято для ремонту офісу підприємства, з чим вона успішно впоралася.
- в) Письменник уклав договір із видавництвом про друк свого роману.
- г) За договором, укладеним між приватною школою та автопідприємством, автобус, що належить останньому, щодня буде підвозити учнів до школи і додому.
- г) Громадянин К. звернувся до страхової компанії по виплату страховки на власний транспортний засіб, застрахований у цій компанії, на який впало дерево внаслідок буревію.

Завдання різних типів: тестові, ситуаційні, творчі.

Спрямовані на формування навичок застосування норм права.

Орієнтовані на життєві ситуації з позиції громадянина.

E

Дайте оцінку юридичним ситуаціям. Визначте, які права людини було у них порушено.

- Міжнародний кримінальний суд оголосив, що видає ордер на арешт президента Судану Омара аль-Башира за звинуваченнями у воєнних злочинах і злочинах проти людяності в суданському регіоні Дарфур. Йому висунули сім звинувачень у воєнних злочинах, злочинах проти людяності, вбивствах, насильному переселенні й інших. За оцінками ООН, від початку збройного міжетнічного конфлікту в західносуданській області Дарфур 2003 року там загинули — і безпосередньо від бойових

Система завдань: Рівні мислення за Блумом

Домашні завдання побудовані так, щоб вести учня від простого відтворення до критичної оцінки.

Проекти після кожного параграфа

Проект. «Правовідносини навколо нас». Об'єднайтеся в групи і протягом кількох днів (тижня) фіксуйте ситуації, у яких ви чи інші люди беруть участь у правовідносинах. Потім: 1) визначте, до якої галузі права вони належать; 2) вкажіть суб'єкти, об'єкти, юридичні факти; 3) проаналізуйте, які права та обов'язки виникають у суб'єктів.

Проект. Об'єднайтеся в групи. Заповніть таблицю. Презентуйте свої результати.

Підлітки і правопорушення

№	Тема:	Ситуація:	Питання для обговорення (3-5):
1	Крадіжка		
2	Алкоголь		
3	Булінг	Протягом двох тижнів клас насміхається з нового учня через його одяг.	Чому це правопорушення? Як почуватися жертва? Як зупинити ситуацію?
4	Вандалізм		
5	Правила дорожнього руху		
6	Челендж в соціальних мережах		

Проект. «Захищаємо права людини». Об'єднайтеся в 4-5 груп. Визначте, які, на вашу думку, є найбільш поширеними порушення прав людини у кожній категорії прав і свобод людини. Складіть рекомендації, як не допустити порушення вказаного (вказаних) прав та як слід діяти у випадку їх порушення.

Короткі мініпроекти на вибір учня або групи.

Приклади:

- «Створіть кодекс класу».
- «Захист прав споживача у школі».
- «Мої права у цифровому середовищі».

Форзаци

Державні символи України

Конституція України
Стаття 20. Державними символами України є Державний Прапор України, Державний Герб України і Державний Гімн України.

Державний Гімн України

Закон України «Про Державний Гімн України» (6.03.2003 р.)
Стаття 1. Державним Гімном України є національний гімн на музику М. Вербицького із словами першого куплету та приспіву твору П. Чубинського в такій редакції:

"Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці."

Приспів:
Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду."

Державний Прапор України

Державний Прапор України — стяг із двох рівновеликих горизонтальних смуг синього і жовтого кольорів.

Державний Герб України

Великий Державний Герб України встановлюється з урахуванням малого Державного Герба України та герба Війська Запорізького законом, що приймається не менш як двома третинами від конституційного складу Верховної Ради України.

Конституція України. Розділ ІХ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ УСТРІЙ УКРАЇНИ

Стаття 132. Територіальний устрій України ґрунтується на засадах єдності та цілісності державної території, поєднання централізації і децентралізації у здійсненні державної влади ...

Стаття 133. Систему адміністративно-територіального устрою України складають: Автономна Республіка Крим, області, райони, міста, райони в містах, селища і села ...

Міста Київ та Севастополь мають спеціальний статус, який визначається законами України.

Цифрова підтримка та допомога вчителю

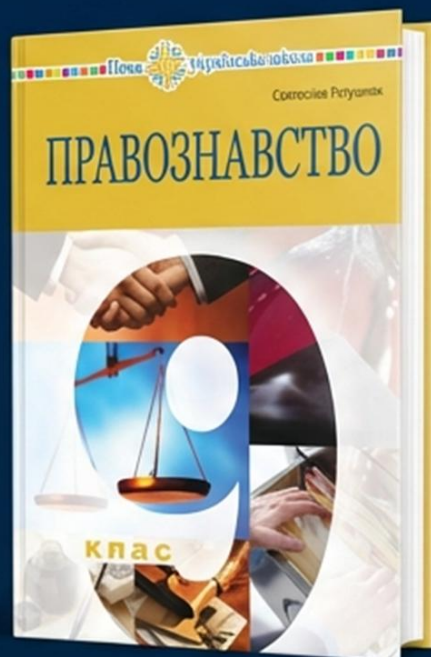
<https://edodatok.com/9225-8/>

Електронний додаток:

- Відеоматеріали та схеми
- Тести для самоперевірки
- Нормативно-правові акти

Для вчителя:

- Календарно-тематичне планування
- Гнучкість у побудові уроків
- Методики розвитку критичного мислення

Правознавство. 9 клас НУШ

Комплексний інструмент для
формування свідомого громадянина.

**Оберіть підручник, що
поєднує фундаментальну теорію
з життєвою практикою.**

Святослав Ратушняк

Директор Комунального закладу загальної середньої освіти «Ліцей №1 імені Володимира Крasiцького Хмельницької міської ради», вчитель-методист, автор (співавтор) навчальних програм із Правознавства, Міжнародного гуманітарного права, понад 20 навчальних посібників та підручників із Правознавства та Громадянської освіти, експерт УГСПЛ з аналізу права, навчальних програм та стандартів, підручників та навчальних посібників, методики викладання прав людини в загальноосвітніх закладах України.

ДЯКУЄМО ЗА УВАГУ!

